

Nr 16.

Av herr **Tjällgren m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ställande av statlig garanti för täckande av vissa kostnader för vedproduktionen m. m.

I anledning av bristande tillgång till och fördyring av importkostnaderna för kol och koks ha åtgärder vidtagits för att förse industrier m. fl. bränslekonsumenter med ved, avsedd att under innevarande kris utfylla behovet av stenkol o. s. v.

Sålunda föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 56, att 15 milj. kr. skola ställas till förfogande för utbetalande av förskottslån till vedproducenter i avsikt att öka vedproduktionen. Meningen är uppenbarligen att därmed skapa fram god tillgång på ved, som annars kanske icke utan väsentliga prisförhöjningar kommit att saluföras. Detta torde icke heller nämnvärt motverkas av att räntan på förskottslånen i propositionen föreslagits så pass hög som 4 procent. Av en jämförelse med vad som i propositionen nr 35 i fråga om lånefonder för underlättande av inköp av gasgeneratorer för motordrift påyrkats framgår, att regeringen i denna föreslagit sänkning av räntan från 4 till 3 procent. Då den statliga garantien icke infrias förrän vid krisåtgärdernas avveckling synes det icke önskvärt, att vedproducenterna skola bära så höga räntekostnader.

I propositionen har framhållits, att, därest den avsedda förskottslåneverksamheten anförtrotts åt exempelvis Svenska jordbrukskreditkassan, detta skulle komma att medföra icke oväsentliga kostnader, vilka måste drabba antingen statsverket eller skogsägarna. Härtill kan knytas reflexionen, att om skogsägarföreningarna utan ersättning skola handhava låneverksamheten helt eller delvis besväret och kostnaderna i motsvarande omfattning givetvis drabba dessa. Goda skäl synas tala för ett utnyttjande i ifrågavarande syfte av den organisation, som jordbrukskasserörelsen har.

De föreslagna förskottslånen få i den mån de befordra ökad tillgång på ved närmast pristryckande karaktär. Vid sidan härav föreslås i propositionen för att säkerställa ett visst vedpris, liksom för att motverka att farhågor för hastigt förändrade tider skola avhålla från vedproduktion, det ovan berörda garanterade minimipriset.

Angående detta garantipris, samt den vedkvalitet för vilken det bör utgå, säges i av statens vednämnd avgivet, i propositionen återgivet yttrande:

»Garantipriset bör täcka tillverkningskostnaderna samt därutöver lämna någon, men *ingalunda full ersättning för rotvärdet*. — — — Den extra ordinarie krisproduktionen av ved torde i första hand komma att inriktas på så kallad pannved, vilket sortiment är det billigaste och såsom sådant särskilt lämpat att ersätta kol och kokseldning i värmepannor och kraftanläggningar. Det är även ur skogsvårdssynpunkt önskvärt, att merproduktionen av ved främst

riktas mot pannveden. Konsumtionen av prima hushållsved av bok-, björk, och barrved kommer sannolikt icke att i någon avsevärd grad utökas utöver det normala. Vid sådana förhållanden anser nämnden att statsgarantien egentligen endast behöver taga sikte på pannveden, vilken även på grund av sin lågvärdighet är särskilt i behov av sagda stöd. De högvärdigare sortimenten torde i de allra flesta fall kunna, *om än till kanske reducerade priser*, vinna avsättning även under krislägets avveckling. Något hinder bör givetvis dock icke föreligga för producent av prima hushållsved att vid behov utfå garantibeloppet även för sådan.

För närvarande varierar priset på pannved i de flesta orter kring 6 kronor per kubikmeter löst mått vid bilväg eller järnvägsstation. Under återopande av det anförda och med hänsyn tagen till den stegring av produktionskostnaderna, som kan komma att inträda, får vednämnden föreslå, att det statsgaranterade minimipriset fastställs till 5 kr. per kubikmeter löst mått, lika för alla landsdelar och lika för alla sortiment och kvaliteter.»

Med avvikelse från vad vednämnden sålunda förordar föreslår departementschefen att garantipriset för närvarande skall utgå med kr. 5:50 per kubikmeter löst mått för s. k. pannved samt för *andra* sortiment med priser, som stå i proportion härtill. Priserna skola av regeringen fastställas.

Denna ändring innebär givetvis en uppenbar förbättring i jämförelse med vad vednämnden föreslagit, särskilt i den mån, som även andra kvaliteter än pannved komma i åtnjutande av det i utsikt ställda garantipriset. Med hänsyn till de stegrade produktionskostnader, som redan inträtt och vilka ytterligare torde komma att ökas, synes det dock befogat, att priset något höjes så att garantipriset för pannveden icke sättes lägre än till kr. 6 per kubikmeter.

Vissa förtydliganden eller ändringar synas vidare önskvärda rörande de förutsättningar, under vilka producenten skall kunna komma i åtnjutande av den statliga prisgarantien. Propositionen säger:

»Leverantören av ved skall ha till vederbörande vedkontor anmält, att han ämnar framställa en viss myckenhet ved och upplägga denna å angiven plats. Därest vedkontoret finner veden *behövlig och av lämplig beskaffenhet och kvalitet* samt *den angivna lagringsplatsen ändamålsenlig*, bör vedkontoret meddela beslut därom att, under förutsättning att avverkningen och upplagringen av ved sker i enlighet med anmälan, veden skall omfattas av statsgarantien.»

Det beror sålunda på vedkontorets omprövning i anslutning till ovan berörda grunder om överhuvud taget statlig prisgaranti skall komma till stånd. Vilken uppfattning man inom den vedkontoren överordnade vednämnden har angående behövliga och lämpliga kvaliteter framgår av vad som ur dess yttrande ovan anförts.

Det är som nämnts enligt vednämndens uppfattning i första hand pannveden, som behöves och bör anskaffas, och egentligen endast på att erhålla tillräckliga kvantiteter pannved, som den statliga garantien behöver taga sikte.

Någon nämnvärd ökning av konsumtionen av exempelvis prima hushållsved av bok-, björk- och barrved säger sig vednämnden uttryckligen icke räk-

na med. Från sådana utgångspunkter bleve ju även särskilda garantipriser för de bättre kvaliteterna tämligen överflödiga. Om dylika betraktelsesätt bleve avgörande, när vedkontoren beslöte angående lämnande av eventuell prisgaranti, vore det att befara, att sådan prisgaranti för ifrågavarande kvaliteter i relativt mindre omfattning komme till användning.

Flertalet jordbrukare framställa vid vedavverkning samtidigt både bättre och sämre ved. För sekunda ved erhålles väl i den mån behov därav föreligger — och detta blir naturligtvis fallet så länge kol och koks saknas eller är för dyr — det skydd som garantipriset innebär. Däremot kan det bli besvärligare att till därför rimliga priser vinna avsättning för ökad produktion av exempelvis prima hushållsved, liksom att därför komma i åtnjutande av prisgarantien.

Situationer kunna inträffa, då berättigat klander skulle kunna riktas mot de därför ansvariga, om icke i god tid och tillräcklig omfattning åtgärder vidtagas för att säkerställa tillgång på vedbränsle. I vårt skogrika land borde brist härpå icke böra komma i fråga på grund av att åtgärder i tid icke genomförts, som skapa trygghet i detta hänseende. Det är uppenbarligen av största vikt att med hänsyn till det tydliga statsintresset av att för varje eventualitet — även om landets krafter vid inträffad allmän mobilisering tagas starkt i anspråk för andra uppgifter — reservlager av ved liksom av andra produkter i erforderlig omfattning uppläggas. I propositionen angives att frågan om statlig upphandling av vedbränsle göres till föremål för utredning av industrisakkunniga samt att från detta håll förslag i ärendet torde vara att emotse. Möjligt är att på denna väg industriens behov av s. k. pannved kan komma att tillgodoses. Givet är att frågan om skapande av behöriga reservlager även av andra sortimenter, såsom exempelvis hushållsved, måste upptagas till behandling och lämpliga åtgärder snarast möjligt därför vidtagas.

Att från statens sida verksamma mått och steg tagas och erforderliga medel anslås härför, är nödvändigt, om vårt folk icke skall riskera att vid inträffade kritiska situationer blottställas i fråga om hushållsveden.

Av propositionen synes vidare framgå att stora delar av vårt land, trakter för vilka skogsbruket är av stor betydelse, icke torde komma att beredas möjlighet att i skydd av den statliga prisgarantien bidra till anskaffandet av behövlig ved. Ur vednämndens i propositionen återgivna förslag anföres:

»Emellertid är det nödvändigt ej blott med tidsbegränsning utan jämväl med viss geografisk begränsning för garantiens åtnjutande. Det ligger i det allmännas intresse att veden produceras så nära konsumtionsorterna som möjligt samt i varje fall i landsdelar och län, från vilka den för skäligen kostnader kan tillföras konsumtionen. Det är icke lämpligt att i övre och inre Norrland under stimulans av statsgarantien stora vedmängder framställas, som av trafiktekniska orsaker icke någonsin kunna transporteras till konsumtionscentra. I ur transportsynpunkt illa belägna trakter bör garantien icke avse större kvantiteter, än som motsvara Ortsbehoven.»

Till vad vednämnden i fråga om den geografiska avgränsningen av prisgarantien anför ansluter sig propositionen.

Det skulle emellertid vara synnerligen beklagligt om ifrågavarande stora delar av landet skulle i sådan utsträckning uteslutas från det statliga skyddet för vedproduktionen. Att hänvisa vedproducenterna i särskilt de avlägsnare bygderna till produktion för Ortsbehovet måste på många håll framstå som meningslöst. Det är av vikt, att vedtillgången även i mera avlägsna skogs-trakter i möjlig mån göres tillgänglig för bränslebehovets fyllande, då på grund av redan vidtagna skogsvårdande åtgärder och förut betydande efterfrågan vedtillgången ofta nog i bättre belägna områden i betydande omfattning tagits i anspråk. Så pass omfattande som efterfrågan på ved torde komma att bliva i rådande krissituation, är det uppenbart att ej blott den ved, som kan erhållas i närheten av de stora konsumtionscentra, utan även därutöver stora kvantiteter kunna komma att behövas. Genom vidgandet av området för vedproduktion under skydd av statlig prisgaranti skulle även vinnas, att en i avlägsnare landsdelar ofta eftersatt men välbehövlig skogsrensning skulle kunna komma till stånd.

Importerad kol och koks fraktas med stöd av den nyligen beviljade stats-subventionen till nedbringade priser ända upp till övre Norrland och göres där tillgänglig för att fylla bränslebehovet. Det synes då rimligt, att i fråga om vedleveranser från avlägset liggande bygder ett visst fraktbidrag utgår, som gör det möjligt för dessa att i skälig proportion delta i vedleveranserna.

Med hänsyn till behovet av att effektivt trygga vårt lands bränsleförsörjning och för att göra även dessa traktens skogstillgångar tillgängliga härför, torde sådana åtgärder komma att visa sig nödvändiga. Givetvis bör det ankomma på vederbörande myndigheter och i de olika länen närmast på vedkontoren att, med omtanke om behovet av ved för angivna ändamål samt med hänsynstagande även till att produktionskostnaderna skola bliva rimliga, avväga storleken av sådana fraktbidrag och den omfattning, i vilken de skola behöva utgå.

Ytterligare bör uppmärksammas frågan om möjligheterna för vedkontoren att bestämma lagringsplatser för ved, såsom förutsättning för att denna skall komma i åtnjutande av statligt garantiprisskydd. I propositionen anförd synpunkt, att veden bör framföras till bilväg eller järnväg, synes här böra vara tillfyllest. Härutöver bör någon rätt för vednämnden att fastställa lagringsplatser icke förefinnas.

Vednämnden anger såsom tidsgräns för prisgarantien i fråga om under innevarande vinter producerad ved förslagsvis att den skall vara framforslad till den överenskomna lagringsplatsen före 1 mars 1940, och propositionen synes i allmänna ordalag ansluta härtill. Uppenbart är att barvinter eller brist på arbetskraft o. s. v. kan hindra vederbörande att fullgöra sitt åtagande medan snö finnes. Under sådana förhållanden bör det kunna stå öppet för leverantören att om veden framföres under följande vinter komma i åtnjutande av den relativa trygghet, som prisgarantien ger.

Under hänvisande till vad som anförts hemställes,

att garantipriset för s. k. pannved icke sättes lägre än till kr. 6:— per kubikmeter löst mått och i fråga om andra kvaliteter avvägas i proportion härtill;

att den statliga prisgarantien utsträcker till att efter vedkontorens prövning gälla jämväl ytterligare erforderlig, i övre och inre Norrland eller andra avlägsna landsdelar producerad ved;

att riksdagen i skrivelse ville göra framställning om snara åtgärder, avseende uppläggande av statliga reservlager av ved i omfattning att säkerställa vårt lands bränslebehov;

ävensom

att i samband härmed må tagas under omprövning utanordnandet av fraktbidrag av statsmedel för underlättande av att ved, producerad i avlägsnare orter, skall kunna tillgodogöras bränsleförsörjningen;

samt

att även övriga i motionen framförda önskemål måtte vinna beaktande.

Stockholm den 4 november 1939.

L. Tjällgren.

A. R. Aronsson.

J. A. Andersson.

Per Andersson.